

Uluslararası yolsuzlukla mücadele günü

2005-12-28 15:32:51

9 Aralık'ın 'Uluslararası Yolsuzlukla Mücadele Günü' olduğunu biliyor muydunuz? Doğrusu ben de geçen haftaya kadar bilmiyordum. Ancak uluslararası camianın uzun zamandır kararlı bir şekilde yolsuzluk konusunun üzerine gittiğini biliyorum. Çünkü yoksulluk, modern dünyanın önündeki en önemli tehdit ve yolsuzluk ekonomik kalkınmanın önündeki en önemli engel olarak görülüyor.

Yapılan çalışmalar, yolsuzluğun yaygın olduğu ülkelerde, gelir seviyesinin ve yatırımların düşük, gelir dağılımının bozuk olduğunu gösteriyor. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bir çok uluslararası kuruluş tüm dünyada, özellikle de yolsuzluğun yaygın olarak görüldüğü gelişmekte olan ülkelerde yolsuzluğun önüne geçmeye çalışıyor.

Transparency International da yolsuzlukla mücadele etmek amacıyla kurulmuş, kâr amacı gütmeyen uluslararası bir kuruluş (NGO). Bu kuruluş her yıl dünyadaki yolsuzlukla ilgili raporlar hazırlıyor. Kuruluş, 9 Aralık günü '2005 Global Yolsuzluk Barometresi' raporunu kamuoyuna açıkladı. 2003 yılından beri her yıl yayınlanan bu rapor, çeşitli ülkelerde yaşayanların gözünden, o ülkedeki yolsuzluğun boyutlarını ve yolsuzluğun o ülke vatandaşlarının hayatını nasıl etkilediğini anlamaya yönelik bir çalışma. Bu amaçla 2005 yılı mayıs ayından ekim ayına kadar, Türkiye dahil 69 ülkede yaklaşık 55 bin kişi ile anket yapılmış. Çalışmanın sonuçları yolsuzlukla mücadele stratejisinin belirlenmesi için önemli bir enformasyon kaynağı oluşturuyor. Bu yüzden Türkiye'de yolsuzlukla mücadelede etkili adımlar atılabilmesinin yolu bu gibi raporların dikkatle incelenmesinden geçiyor.

Ankette vatandaşlardan ülkelerindeki siyasi partiler, meclis, polis, yasal sistem, vergi otoriteleri, özel sektör, gümrükler, sağlık kurumları, medya, eğitim sistemi, altyapı hizmetleri, kayıt ve izin hizmetleri, silahlı kuvvetler, NGO'lar ve dini örgütler gibi kurumların ne kadar yolsuzluk içinde olduklarını değerlendirmeleri istenmiş. Bunun için vatandaşlar kurumlara 1 ila 5 arasında puanlar vermişler. Yüksek puanlar, kurumun, vatandaşların gözünde daha fazla yolsuzluğa bulaştığının bir göstergesi. Maalesef Türkiye'de bu kurumların ortalaması 3,88 gibi oldukça yüksek bir değer çıkıyor. Yani vatandaşlar genel olarak tüm bu kurumların oldukça yolsuzluğa batmış olduğunu düşünüyorlar.

Çalışma dahilindeki ülkelerin önemli bir kısmında vatandaşlar yolsuzluktan en fazla etkilenen kurum olarak siyasi partileri göstermişler. Sadece Etiyopya ve Türkiye'de ilk sırayı vergi otoriteleri alıyor. 7'den 70'e herkesin vergi kaçırıldığı bir ülkede sanırım bu normal. Aslında vergi otoriteleri ile siyasi partiler, gümrükler, adalet sistemi arasında yolsuzluk değerlendirmesi açısından çok büyük farklar yok. Zaten bu kurumlar araştırmanın yapıldığı tüm ülkelerde ilk sıraları almasına rağmen yolsuzluk seviyeleri farklı. Örneğin Kamboçya'da vatandaşlar ülkelerinde yolsuzluğa en fazla bulaşmış kurum olarak adalet sistemini göstermişler ama verdikleri puan 3,9. Türkiye'de adalet sistemi ülkeiçi sıralamada daha gerilerde olmasına rağmen puanı 4. Yani Türkler, adalet sistemini, Kamboçyalılar'dan daha fazla yolsuzluğa bulaşmış olarak görüyorlar.

Aslında bunlar iyi kötü hepimizin aşına olduğu durumlar, fakat raporda Türkiye için iki çarpıcı nokta var. Eğitim ve sağlık hizmetleri, Türkiye'de yaşayanlar tarafından yolsuzluğa en fazla bulaşmış kurumlar arasında değerlendirilmişler. Bu iki kurumun yolsuzluk puanlamaları da

diğer ülke ortalamalarının çok üzerinde. Hemen her Türk vatandaşının hastaneler ve okulla ilgili kötü bir anısı olduğu düşünülürse ve bunlara bir de SSK'nın ilaç alımlarındaki yolsuzluklar, hemen her sene tüm okullarda toplanan usulsüz bağışlar eklenirse, bu sonuç tahmin edilebilir. Tabii, diğer kurumlar bir yana, bu iki temel hizmette yüksek orandaki yolsuzluğun, toplumun geneli üzerinde ne kadar olumsuz etkisi olacağını kestirmek zor değil.

Türkiye'de yaşayanlar en az yolsuzluğa bulaşmış kurumlar olarak Silahlı Kuvvetler, NGO'lar ve Dini Kurumları görüyorlar. Zaten bu üç kurum araştırma dahilindeki hiçbir ülkede yolsuzluğa yoğun olarak bulaşmış kurumlar içinde değil ama Türkiye'de bu kurumların yolsuzluk değerlendirmesi diğer ülke ortalamasından daha kötü.

Tabii raporda Türkiye ile ilgili olumlu şeyler de yok değil. Ankete katılanların % 28'i yolsuzluğun geçtiğimiz üç yıl içinde az da olsa azaldığını ve % 23'lük bir kitle gelecek üç yıl içinde biraz daha azalacağını düşünüyor. Her iki nokta da en azından bizi gelecek için umutlandırıyor.

Yolsuzluğun, ekonomik refahın önündeki en önemli engellerden biri olduğunu unutmamak gerekir. Gelir seviyesi yüksek ülkelerin tamamında yolsuzluk seviyelerinin düşük olması bunun en iyi göstergesi. Türkiye'de son yıllarda ekonomik göstergelerdeki iyileşmeye paralel olarak yolsuzluk algılamasındaki azalma da bu görüşü destekliyor. Fakat Türkiye'nin arzulanan seviyenin çok gerisinde olduğu da bir gerçek. Yolsuzluğu besleyen kaynakları kurutma konusundaki kararlılığımız, gelecekteki refahımızın en önemli belirleyicisi olacaktır.